

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 11, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 336.1

О. Д. Ладюк,
кандидат економічних наук, професор,
член-кореспондент Академії економічних наук України,
директор Рівненського інституту ВНЗ "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна", м. Рівне

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА: ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДНИКІВ

О. D. Ladyuk,
Phd in economics, professor, Corresponding Member of the Academy of Economic Sciences of Ukraine,
Director of Rivne Institute HEI "Open International University of Human Development "Ukraine", Rivne

FINANCIAL SECURITY: THE DESCRIPTION OF COMPONENTS

У статті обґрунтовано теоретичні засади фінансової безпеки. Розглянуто суть поняття "фінансова безпека" як важливої складової економічної безпеки. Обґрунтовано її місце в загальній ієрархії національної безпеки та встановлено її складові елементи. Відображено авторське бачення сутності структурних складових фінансової безпеки.

The theoretical bases of financial security are substantiated in the article. The essence of the concept of "financial security" as an important component of economic security is considered. Its place in the overall hierarchy of national security is proved and its components are determined. Authors' view of the essence of structural components of financial security is reflected.

Ключові слова: безпека, національна безпека, економічна безпека, фінансова безпека, структурні складові фінансової безпеки.

Keywords: security, national security, economic security, financial security, structural components of financial security.

Постановка проблеми. Питання забезпечення фінансової безпеки загалом та її окремих складників наразі є надзвичайно актуальними. Це зумовлено значущістю даного феномена та посиленням прагненням уряду кожної держави до досягнення безпечної міри фінансової складової, що так важливо в умовах складних трансформаційних процесів і глобалізаційних економічних дисбалансів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний базис фінансової безпеки сформований на основі наукових напрацювань у сфері функціонування та забезпечення національної безпеки та її структурних елементів. Значний внесок у розвиток сучасної теорії безпекознавства зробили О. Барановський [8], М. Єрмошенко [1], Н. Кравчук [4], В. Ліпкан [2], В. Мартинюк [3], В. Предборський [5], А. Сухоруков [7] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у визначенні й обґрунтуванні сутності структурних складових фінансової безпеки.

Вклад основного матеріалу дослідження. Сфера безпеки є актуальним предметом досліджень з боку науковців, фахівців з економіки та фінансів, державних управлінців, політологів, соціологів тощо. Інтерес до безпеки у наукових дослідженнях є відносно новим напрямком і зумовлений актуалізацією проблематики збереження і розвитку особистості, громадянина, суспільства, держави, нації і цивілізації загалом.

Фінансову безпеку розглядають як: 1) стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни. Фінансова безпека, у свою чергу, має такі складові: банківська безпека, безпека небанківського фінансового сектору, боргова безпека, бюджетна безпека, валютна безпека, грошово-кредитна безпека [6]; 2) такий стан фінансово-кредитної сфери держави, який характеризується збалансованістю й якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатні обсяги фінансових ресурсів для усіх суб'єктів господарювання і населення, а в цілому – ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток [1, с. 33 – 34]; 3) важлива складова частина економічної безпеки індивіда, підприємництва, галузі господарського комплексу, сектору національної економіки, економічної системи, регіону, держави, суспільства (а отже, і національної безпеки), міждержавних економічних утворень і світового господарства загалом, що базується на незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових, страхових і золотовалютних резервів; ступінь захищеності життєво важливих фінансових інтересів економічних агентів на усіх рівнях фінансових відносин; рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, верств населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектору економіки, економічної системи, ринку, держави, суспільства, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми за обсягом і раціональними за структурою, для задоволення їхніх потреб і виконання їхніх зобов'язань; стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, бюджетної, податкової, розрахункової, інвестиційної, митно-тарифної, банківської, страхової та фондової систем, а також системи ціноутворення, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, дефолт, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання; стан фінансових потоків в економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання; якість фінансових інструментів, послуг і технологій, що запобігає негативному впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на фінансовий стан наявних та потенційних клієнтів фінансових установ і компаній, а також гарантує (у разі потреби) повернення

вкладених коштів; цілеспрямований комплекс заходів фінансової, монетарної, валютної, антиінфляційної, податкової, митної, бюджетної, інвестиційної, боргової і цінової політик для забезпечення стабільності фінансово-кредитної сфери та її цілісності, потреби суспільства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення; уможливлення надмірної залежності національної економіки від іноземного спекулятивного капіталу й використання фінансово-кредитної сфери для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; нейтралізації (мінімізації негативних наслідків) прояву фінансових криз, деструкції фінансових потоків; усебічного розвитку фінансових відносин та процесів; створення сприятливого ділового й інвестиційного клімату; суворого контролю за формуванням і розподілом фінансових ресурсів [8, с. 258 – 259]; важлива складова економічної безпеки, яка має прояв на усіх рівнях фінансових відносин (мікро-, мезо-, макро-, мегаекономічний рівні), й спрямована на захист життєво важливих фінансово-економічних інтересів особистості, домогосподарства, підприємства, організації, установи, галузі господарського комплексу, підсистем національної економіки, регіону, держави, економічної системи на рівні світового господарства через дослідження джерел зародження можливих небезпек і потенційних загроз, та вжиття необхідних цільових заходів щодо нейтралізації дестабілізуючих чинників й мінімізації / елімінації ендогенних й екзогенних загроз з метою досягнення фінансової незалежності, стабільності, забезпечення збалансованого розвитку фіскальної сфери, банківського та небанківського фінансового секторів, ефективного здійснення митної справи, реалізації обґрунтованих грошово-кредитної, антиінфляційної та валютної політики, здійснення виваженої боргової політики, поліпшення інвестиційного клімату, зміцнення фінансового потенціалу реального сектору економіки, суб'єктів господарювання, домашніх господарств [3].

Місце фінансової безпеки в системі національної безпеки відображено на рис. 1.

Фінансову безпеку можна розглядати на мікро- та макрорівнях. На мікрорівні фінансова безпека включає фінансову безпеку домогосподарств (особистості) та фінансову безпеку підприємств (установ, організацій).

На макрорівні розглядається фінансова безпека держави, яка містить такі структурні складові: бюджетну, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору.

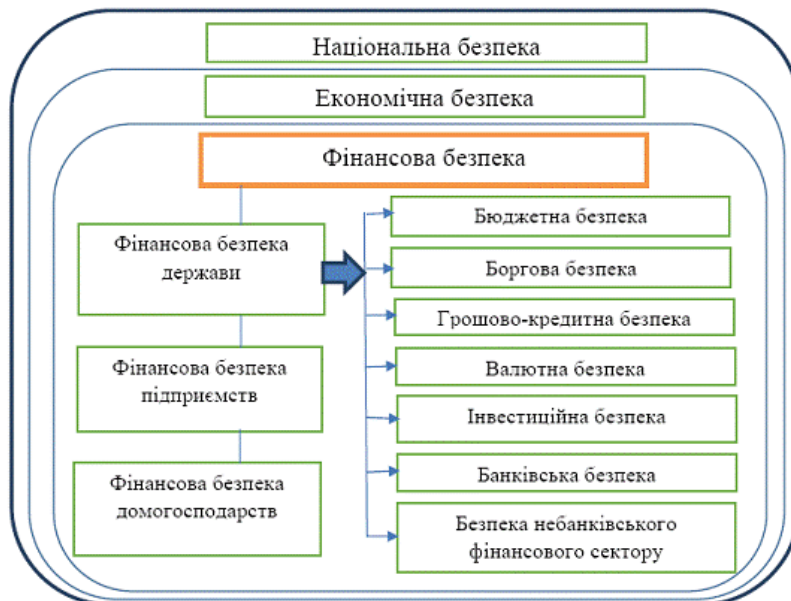

Рис. 1. Місце фінансової безпеки в системі національної безпеки

Фінансова безпека є складною економічною категорією, яка характеризується розмаїттям трактувань щодо її економічного змісту та структурних складових. У переважній більшості випадків серед складових фінансової безпеки держави виділяють бюджетну безпеку, боргову безпеку, грошово-кредитну (монетарну) безпеку, валютну безпеку, інвестиційну безпеку, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору (фінансову безпеку страхового та фондового ринків).

З'ясуємо зміст та особливості основних структурних елементів фінансової безпеки держави, які відображені нами на рис. 1.

Визначення економічної сутності складників фінансової безпеки також має місце у законодавчо-правовій базі, зокрема в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, які носять інформаційний та роз'яснювальний характер [6].

Бюджетна безпека – це стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, за якого уповноважені державні органи влади можуть максимально ефективно виконувати покладені на них функції. Вона визначає спроможність бюджетної системи забезпечити фінансово-економічну самостійність держави за рахунок достатності фінансових ресурсів, які мобілізуються до бюджетів різних рівнів внаслідок акумулювання податкових та інших надходжень, та передбачає здійснення ефективного використання бюджетних коштів в процесі виконання функціональних обов'язків, тобто забезпечення соціального захисту, державного управління, фінансування охорони здоров'я, науки, освіти, культури, спорту, забезпечення безпеки й оборони і т. д. Бюджетна безпека характеризується ступенем збалансованості бюджету, тобто розміром його дефіциту або ж бездефіцитності (профіциту), величиною бюджету та обсягом його виконання, процесом бюджетотворення, рівнем бюджетно-податкової дисципліни, масштабами бюджетного фінансування.

Боргова безпека характеризується відповідним рівнем внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень й оптимального співвідношення між ними, достатнім для задоволення визначених соціально-економічних потреб, що не провокує виникнення надмірного боргового навантаження, не загрожує втраті суверенітету держави та стабільності її фінансової системи загалом. При цьому має зберігатися економічна можливість держави вчасно виконувати зобов'язання з погашення основних сум боргів та відсотків за ними, тобто підтримання належного рівня платоспроможності та кредитного рейтингу.

Грошово-кредитна безпека – це стан грошово-кредитної системи, що забезпечує всіх суб'єктів національної економіки якісними та доступними кредитними ресурсами в обсягах та на умовах, сприятливих для досягнення економічного зростання. Забезпечення грошово-кредитної безпеки можливе за умови існування досконалої грошової системи, що передбачає досягнення стабільності національної грошової одиниці, вчасне виконання основних параметрів засад грошово-кредитної політики на певний рік, реалізацію ефективного управління грошовими потоками на державному рівні, організацію захисту фінансових інтересів суб'єктів грошово-кредитного ринку, проведення вірних антиінфляційних заходів.

Забезпечення валютної безпеки на прийнятному рівні можливе за такого стану курсоутворення, який характеризується високою довірою суспільства до національної грошової одиниці, її стійкістю, створює відповідні умови для поступального розвитку вітчизняної економіки, залучення в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи і максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках. При цьому має бути такий ступінь забезпеченості держави валютними коштами, який є достатнім для додержання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, накопичення належного обсягу і складу валютних резервів, підтримання стабільності національної грошової одиниці. Також досягнення валютної безпеки на належному рівні можливе за наявності нормального валютного паритету, умов конвертованості, продуманої та виваженої валютної політики, дієвого валютного контролю.

Під інвестиційною безпекою слід розуміти досягнення рівня інвестицій, що дозволяє оптимально задовольняти поточні потреби національної економіки в капітальних вкладеннях за обсягом і структурою з урахуванням ефективного застосування і повернення інвестованих коштів, оптимального співвідношення між розмірами іноземних інвестицій у країну і вітчизняних за рубіж, підтримання позитивного національного платіжного балансу. Забезпечення інвестиційної безпеки передбачає скорочення експорту українського капіталу за межі країни, відсутність широкомасштабних обсягів вільного іноземного капіталу, значної конкуренції між сферами його спрямування і країнами, що залучають іноземні інвестиції. Варто зауважити, що досягненню інвестиційної безпеки сприятимуть такі заходи, які варто реалізувати на державному рівні: забезпечити скорочення дефіциту бюджету, максимізувати ефективність політики державних запозичень, запровадити дієву антиінфляційну політику.

Банківська безпека – це рівень фінансової стійкості банківських установ країни, що дає змогу забезпечити ефективність функціонування банківської системи країни та захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників і наявних чи потенційних загроз. Рівень банківської безпеки зростатиме за умови стабільності

банківської системи, збільшення прибутку та оптимального використання її ресурсів для соціально-економічного розвитку країни. Забезпеченню та дотриманню фінансової безпеки банківської системи сприятиме досягнення: стабільності кредитування реального сектору економіки, доступності й ефективності використання кредитних ресурсів банківських установ, низької залежності капіталу національних банків від учасників-нерезидентів.

Із фінансовою безпекою банківської системи тісно пов'язана фінансова безпека окремого банку, що зумовлюється різноманітністю інтересів суб'єктів ринку банківських послуг, їх прагненням до зростання прибутку, конкурентною боротьбою, обмеженістю фінансових резервів банку і джерел їх формування, зростанням злочинності в кредитно-фінансовій сфері, підвищеним ризиком проведення банківських операцій в умовах фінансово-економічної нестабільності. Безпека комерційного банку характеризується станом захищеності від внутрішніх та зовнішніх загроз фінансово-економічних інтересів власників, керівництва і клієнтів банку, матеріальних цінностей та інформаційних ресурсів.

Безпека небанківського фінансового сектору – це рівень розвитку страхового та фондового ринків, що дає змогу повною мірою задовольняти потреби суспільства в зазначених фінансових інструментах та послугах.

Під фінансовою безпекою страхового ринку в цілому і конкретного страховика, зокрема, слід розуміти такий рівень забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дозволив би їм у разі потреби відшкодувати обумовлені у договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування. Фінансова безпека страхового ринку буде досягнута у тому випадку, коли буде забезпечена на належному рівні фінансова безпека не лише страховиків, але й страхувальників, посередників, сегментів страхового ринку, страхових операцій, послуг і страхових продуктів.

Забезпечення фінансової безпеки фондового ринку передбачає досягнення такого обсягу його капіталізації, який сприятиме досягненню стійкості фінансового стану емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, торговців, інститутів спільного інвестування, посередників (брокерів), консультантів, ресстраторів, депозитаріїв, зберігачів і держави в цілому. Оцінюючи безпеку фондового ринку варто брати до уваги безпеку ринку державних цінних паперів і ринку корпоративних цінних паперів, а також інших його сегментів: ринків акцій, облігацій, векселів, казначейських зобов'язань, ощадних сертифікатів, біржового та позабіржового ринків. Безпечний рівень фондового ринку досягається за умови його захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, впливу негативних чинників на процеси емісії, запозичення та повернення коштів, одержання дивідендів і відсотків та ін.

До вищезазначеного варто додати, що розглянуті складові фінансової безпеки держави є взаємопов'язаними і мають значний вплив одна на одну та загальний рівень фінансової безпеки держави зокрема.

При оцінюванні рівня та аналізі стану фінансової безпеки держави варто брати до уваги усі її складники, оскільки кожна сфера характеризується властивими їй чинниками, наявність та реалізація яких може мати позитивний чи негативний вплив на фінансовий сектор загалом.

Індикатори та порогові значення індикаторів фінансової безпеки України за основними складниками, які можна використовувати для визначення її безпечного виміру, подано в табл. 1.

Таблиця 1.
Індикатори та порогові значення індикаторів фінансової безпеки України

Складові фінансової безпеки держави	Індикатори та їх порогові значення
1	2
Бюджетна безпека	Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, % (не більше 30). Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, % (не більше 3). Обсяг трансфертів з державного бюджету, % (не більше 15). Амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України, % (не більше 30).
Боргова безпека	Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, % (не більше 60). Відношення загального обсягу зовнішнього боргу до ВВП, % (не більше 25). Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США (не більше 200). Відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП, % (не більше 30).
Грошово-кредитна безпека	Рівень монетизації економіки, % (не більше 50). Рівень інфляції (до грудня попереднього року), % (не більше 107). Обсяг готівки, % (не більше 4). Рівень середньої процентної ставки кредитів банківських установ відносно інфляції, % (не більше 5).
Валютна безпека	Відношення обсягів депозитів в іноземній валюті до загальних обсягів депозитів, % (не більше 25). Темп зміни індексу офіційного курсу гривні до дол. США до показників попереднього періоду, % (не більше 6). Відношення обсягів кредитів в іноземній валюті до загальних обсягів кредитів, % (не більше 25). Коефіцієнт покриття міжнародними резервами держави грошової бази, % (не менше 100).
Інвестиційна безпека	Відношення обсягу інвестицій до вартості основних фондів, % (не менше 6). Співвідношення темпів приросту інвестицій до темпів приросту ВВП, разів (2-32). Обсяг прямих іноземних інвестицій, % до ВВП (не менше 5). Витрати на науково-технічну діяльність, % до ВВП (не менше 2). Ступінь зносу основних засобів, % (не більше 35).
Банківська безпека	Частка іноземного банківського капіталу у загальному обсязі банківського капіталу, % (не більше 30). Обсяг кредитування банками реального сектору економіки, % до ВВП (не менше 30). Рівень сумнівної заборгованості у кредитному портфелі, % (не більше 10).
Безпека небанківського фінансового сектору	Показник щільності страхування (страхові премії на одну особу), дол. США. (не менше 140). Частка довгострокового страхування у загальному обсязі зібраних страхових премій, % (не менше 30). Рівень страхових виплат, % (не менше 30). Дохідність облігацій внутрішньої державної позики, % (3-4). Частка покриття державними цінними паперами внутрішнього державного боргу, % (не більше 80). Відношення обсягу капіталізації ринку акцій до ВВП, % (60-90).

За наявності негативного впливу чинників відбувається формування потенційно можливих або реальних загроз, які породжують фінансово-економічні проблеми (див. табл. 2).

Таблиця 2.
Проблеми, наявні та потенційно можливі загрози фінансовій безпеці України

Складові	Проблеми, наявні та потенційно можливі загрози
----------	--

фінансової безпеки держави	
1	2
Бюджетна безпека	Недосконалість нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу. Несвоєчасне ухвалення Державного бюджету України та затвердження звітів щодо його виконання. Прорахунки в бюджетному плануванні. Непрозорість видатків державного і місцевих бюджетів. Незаконне та неефективне використання бюджетних коштів. Неефективність системи контролю за надходженнями і витратами бюджетних коштів. Бюджетна розбалансованість. Недосконалість системи обліку і виконання бюджетів. Проблеми міжбюджетних відносин і фінансового вирівнювання. Надмірний рівень дефіциту державного бюджету та недостатнє і несвоєчасне наповнення джерел його покриття.
Боргова безпека	Недосконалість нормативно-правової бази формування, використання, обслуговування й погашення державного боргу України. Відсутність чіткої обґрунтованої концепції управління державним боргом. Обмеженість переліку боргових інструментів, що використовуються у практиці державного запозичення. Відсутність чітких механізмів оцінки ефективності залучення і використання кредитних ресурсів. Нерозвиненість вітчизняної практики страхування боргових ресурсів.
Грошово-кредитна безпека	Зростання неплатежів. Слабкий рівень регулювання цін у природних монополіях, цінові диспропорції. Погіршення структури платіжних засобів. Втеча капіталу за кордон.
Валютна безпека	Рух доларових потоків усередині країни та збільшення питомої частки позабанківського грошового обігу. Відсутність чіткого нормативно-правового регулювання вітчизняної грошово-кредитної та валютної політики на певний рік. Високий ступінь доларизації вітчизняної економіки.
Інвестиційна безпека	Загострення платіжної і бюджетної кризи, недосконалість валютної і курсової політики. Недостатня мотивація до інвестиційної діяльності різних груп економічних агентів. Зменшення частки прибутку у джерелах фінансування інвестицій. Обмеженість доступних фінансових коштів. Відсутність ефективних механізмів трансформації заощаджень населення в інвестиції. Збереження високих інвестиційних ризиків. Нездатність об'єктивно оцінити реальну економічну вартість активів. Незадовільна організація контролю за структурою вкладень, співвідношенням інвестиційного портфеля за ризикованістю і дохідністю Відсутність повноцінного фондового ринку, вітчизняних спеціалізованих інвестиційних банків та ефективних інвестиційних компаній, незадовільний стан виробничої інфраструктури в Україні.
Банківська безпека	Низький рівень капіталізації банківської системи. Слабкість вітчизняної банківської системи, дефіцит фінансових послуг та інструментів. Ризикова кредитна політика. Недосконала система страхування депозитів. Недостатня ліквідність банківських активів. Низький рівень кредитоспроможності підприємств реального сектора економіки. Невідповідність діяльності банківських установ міжнародним стандартам. Відсутність достатнього золотовалютного запасу. Відсутність довіри населення і юридичних осіб до комерційних банків .
Безпека небанківського фінансового сектору	Слабкий розвиток інфраструктури страхового ринку. Відсутність якісних систем обліку, звітності та розкриття інформації, нагляду за страховою діяльністю. Відсутність середньо- і довгострокового планування діяльності. Вузький асортимент страхових послуг. Неоптимальність страхових портфелів, низька технологічність здійснення страхових операцій. Значна інформаційна закритість страхового ринку, недостатність інформаційно-аналітичних матеріалів. Недосконалість нормативно-правового забезпечення щодо цінних паперів, обліку прав їхніх власників та корпоративного управління. Невідповідність окремих елементів вітчизняного фондового ринку стандартам ISO. Неконкурентоспроможність фондового ринку, недостатня розвиненість ринку похідних фінансових інструментів.

Побудовано на основі [3]

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Фінансова безпека є структурною складовою національної безпеки та однією з найважливіших складових економічної безпеки. Вона підпорядковує ряд складників: фінансову безпеку домогосподарств (особистості) та фінансову безпеку підприємств (установ, організацій) – на мікрорівні та бюджетну, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську безпеку та безпеку

небанківського фінансового сектору – на макрорівні. Кожна із структурних складових фінансової безпеки характеризується певними особливостями та проблемами забезпечення.

Опрацювання теоретичного базису складників фінансової безпеки зумовлює здійснення подальшої наукової розвідки через призму аналітичного дослідження індикаторів фінансової безпеки України та визначення її безпечного рівня.

Література.

1. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / Єрмошенко М. М. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.
2. Ліпкан В. А. Національна безпека і національні інтереси України / Ліпкан В. А. – К.: КНТ, 2006. – 68 с.
3. Мартинюк В. Фінансова безпека: навч. посіб. / Мартинюк Володимир, Зволяк Ян, Баранецька Ольга. – Тернопіль: Вектор, 2016. – 264 с.
4. Кравчук Н. Я. Фінансова безпека: [навчально-методичний посібник] / Кравчук Н. Я., Колісник О. Я., Мелих О. Ю. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.
5. Предборський В. А. Економічна безпека держави: [монографія] / Предборський В. А. – К.: Кондор, 2005. – 391 с.
6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України № 1277 від 29.10.2013р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME_131588.html.
7. Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України: [монографія] / Сухоруков А. І. – К.: НІПМБ, 2005. – 140 с.
8. Філософія безпеки: монографія: у 2 т. / О. І. Барановський. – К.: УБС НБУ, 2014. – Т. 1: Основи економічної і фінансової безпеки економічних агентів. – 831 с.

References.

1. Yermoshenko, M. M. (2001), Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia [The financial security of the state: national interests, the real threats, the strategy of providing], Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine, p. 309.
2. Lipkan, V. A. (2006), Natsionalna bezpeka i natsionalni interesy Ukrainy [National security and national interests of Ukraine], KNT, Kyiv, Ukraine, p.68.
3. Martyniuk, V., Zvoliak, Y. and Baranetska, O. (2016), Finansova bezpeka [Financial security], Vector, Ternopil, Ukraine, p.264.
4. Kravchuk, N. Ya. (2010), Finansova bezpeka [Financial security], Vector, Ternopil, Ukraine, p.277.
5. Predborskyi, V. A. (2005), Ekonomichna bezpeka derzhavy [Economic security of the state], Kondor, Kyiv, Ukraine, p.391.
6. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013), "On approval of guidelines for the calculation of economic security level of Ukraine" available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME_131588.html (Accessed 17 November 2016).
7. Sukhorukov, A. I. (2005), Problemy finansovoi bezpeky Ukrainy [Issues of financial security of Ukraine], NIPMB, Kyiv, Ukraine, p. 140.
8. Baranovskiy, O. I. (2014), Filosofia bezpeky [The philosophy of security], UBS NBU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"